

בהר או סיני?

ג. כ"ק אדמו"ר מקאמרנא - היכל הברכה, חומש דברים דף ע"ה ע"ב

55

...כי על ידי הכנעה ואין ממש העולה לרצון שהוא באמת בלב אמת, יכול ברגע והרף עין מעט להשיג באותו הרגע מדריגות משיח!

ד. זוה"ק ח"ב דף לח' ע"א

(תרגום -) באו רבי חייא ורבי יוסי, השתטחו לפניו (לפני רשב"י) ונשקו ידו, ובכו ואמרו, חקיקות עליונים ותחתונים מרימים ראש בזכותך. עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למטה כמו שלמעלה. עשה (רשב"י) חומות העיר הקדושה ושעריה. מי שנכנס, לא נכנס עד שיפתחו השערים. מי שעולה, לא עולה עד שיפתחו המדרגות של החומות. מי יכול לפתח את שערי העיר הקדושה, ומי יכול להתקין את המדרגות של החומות? זה רבי שמעון בן יוחאי, שהוא פותח שערים של סודות החכמה והוא מתקן דרגות עליונות. וכתוב יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מי זה פני האדון ה'? זה רבי שמעון בן יוחאי, שמי שהוא זכר מן הזכרים צריך להראות לפניו.

60

65

70

ה. מוהר"ש שיק, זאת התורה - פרשת בהר עמוד רלח'

הנה המפרשים שאלו למה כששלח הקב"ה את משה לגאול את עם ישראל ממצרים אמר "שלח נא ביד תשלח" כי לא רצה ללכת, ואילו בקבלת התורה תיכף ומיד הסכים, ולא מנע את עצמו. ופירושו, שמשה רבינו היה עניו גדול מאד, כאשר העידה עליו התורה ולכן כשבא לגאול את עם ישראל החזיק את עצמו שהוא אינו ראוי, ולכן לא רצה ללכת, מה שאין כן בקבלת התורה, אמרו חכמינו הקדושים ... על הפסוק (משלי כט) "גאות אדם תשפילנו" - זה תבור וכרמל שבאו מסוף העולם, מתגאים לומר שאנו גבוהים ועלינו הקדוש ברוך הוא נותן את התורה. "ושפל רוח יתמוך כבוד" - זה סיני שהשפיל את עצמו לומר שאני נמוך, ועל ידי כך תמך הקדוש ברוך הוא כבודו עליו ונתנה עליו התורה וזכה לכל הכבוד הזה, כמה דתימא (שמות יט) וירד ה' על הר סיני. ולכן כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה על הר סיני מפני שהשפיל את עצמו לומר שאני נמוך, אזי נתעורר משה רבינו הלא אני הכי נמוך מכל עם ישראל, ולכן רץ לקבל את התורה, כי החזיק את עצמו ללא כלום, ולכן זכה משה רבינו שהדיבור של הקדוש ברוך הוא היה אליו תמיד. וזה וידבר ה' אל משה בהר סיני. ובאמת הם שני הפכים, כי מצד אחד 'הר' מרמז על גדלות, וסיני מרמז על ענוה. אלא זה מה שקיבל משה רבינו אצל הקדוש ברוך הוא - מצד אחד להתחזק מאד בעבודת השם יתברך שזה בחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'" ואמר רבינו ז"ל (ליקו"מ ח"ב סימן קכה) שבדרכי השם יתברך ובעבודתו צריכים להגביה את עצמו, מה שאין כן מצד שני צריכים להחזיק את עצמו ללא כלום.

75

80

85

90

95

ו. שפת אמת פרשת בהעלותך - תרנ"ט

בפסוק בכל ביתי נאמן הוא דאיתא במדרש תחתונים אינם יכולים לעמוד בתפקודיו של מקום ובמתן תורה היו ראויים כל בניי להיות נביאים ויש הרבה מדריגות בנבואה ומרע"ה בכל ביתי נאמן הוא וזכה לנבואה עליונה שהי' מוכן לעמוד בזו הנבואה העליונה כי מרע"ה כתיב ב' איש האלקים ואמרו במדרש מחצה איש ומחצה אלקים. וז"ש והאיש משה עניו מאוד פי' זה החלק איש שבו הי' עניו ושפל. אבל חלק אלקים שבו אדרבה הי' מתעלה יותר מן המלאכים מזה הטעם עצמו כמ"ש בזוה"ק מאן דאיהו זעיר איהו רב, לא רבי קוב"ה אלא

100

105

א. הרב שלמה לוונשטיין הי"ו, חיים של תורה - פרשת בהעלותך, עמוד ריח'

5 משה רבינו זכה שתינתן התורה על ידו משום ענוותנותו. פירשו בספרי דרוש את מתניתין "משה קיבל תורה" בזכות מה? "מסיני", מחמת מידת "סיני" שהיתה בו, דהיינו מידת הענוה, שמהאי טעמא נתן הקב"ה את התורה על הר סיני שהוא הקטן שבהרים ולא על ההרים הרמים והגבוהים. ובזכות מידה זו שהיתה בו במשה רבינו, זכה וניתנה תורה על ידו. וכתב בספר 'פענח רזא' שסופי התיבות של חמשה חומשי תורה עולים בגימ' כ"ו כגימטריא של תיבת עני'. והכוונה, לפי שדבק משה רבינו במידת הענוה ועל ידה זכה שתינתן התורה על ידו, לכך זכה ונחתמה התורה בסוף החומשים על שם המידה יקרה הזו. עיין ראש ספר במדבר מה שמובא בשם "פענח רזא" שבתחילת החומשים חתום שמו יתברך - נותן התורה, והנה בסוף החומשים חתום שמו של השליח לקבלת התורה ונתינתה - משה רבינו, ברמז על מידה זו שעל ידה זכה לכך.

5

10

15

ב. רבי משה מקוצי - ספר מצוות גדול, לאוין סימן סד

20 השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך (דברים ח, יא), אזהרה שלא יתגאו בני ישראל כשהקדוש ברוך הוא משפיע להם טובה ויאמרו שבריוח שלהם [ובעצום ידם] ועמלם [עשו] והרויחו כל זה ולא יחזיקו טובה להקדוש ברוך הוא מחמת גאונם ומכאן אזהרה שלא יתגאה האדם במה שחננו הבורא הן בממון הן ביופי הן בחכמה אלא יש לו להיות עניו מאד ושפל בדרך לפני ה' אלהים ואנשים ולהודות לבוראו שחננו זה המעלה ובמסור השירה כתוב (דברים לב, ו) הליי' תגמלו זאת וגומר הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונך. ושבח הכתוב הענוה שנאמר (במדבר יב, ג) והאיש משה עניו מאד: ואמרינן בירושלמי דמסכת שבת פרק קמא (ה"ג) מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליתא פירוש למנעלה שנאמר [עקב ענוה יראת ה' וכתוב] ודרך שתשרה שכינה על הענוים שנאמר (ישעי' נז, טו) אשכון את דכא ושפל רוח. ודרשי' במסכת סוטה (ה, ב) שכל המשפיל עצמו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר (תהלים נא, יט) זבחי אלהים רוח נשברה, ולא עוד אלא שתפלתו מקובלת שנאמר (שם) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. ואני דרשתי [לרבים] עוד כי אפילו משאלות לבם ותאותם שומע הקדוש ברוך הוא וממלא רצונם אף על פי שלא התפללו על זה שנאמר (תהלים י, יז) תאות ענוים שמעת ה' תכין לבם תקשיב אזנך, תפלת ענוים לא נאמר אלא תאות תכין לבם, כלומר מה שחושבים בלבם ... תוכחת הענוה דרשתי לרבים כך אבל לחברה על לאו זה ולמנות זה בלאו לא היה דעתך, גם רבינו משה (הרמב"ם) לא חיברו ולא הזכירו בחשבון הלאוין, וכשהגעתי להשלים עד כאן הלאוין אקראו (הראו לי) בחלום במראית הלילה הנה שכחת את העיניך, השמר לך פן תשכח את ה' (דברים ח, יא). והתבוננתי עליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם והואלתי לחברו בעזרת יהיב חכמתא לחכימין. אחרי כן עיינתי בספר פרק קמא דסוטה (ה, א) וגרסינן שם בהדיא אזהרה לגסי הרוח מניין רב נחמן ברבי יצחק אמר מהכא ורם לבבך ושכחת את ה' וכתוב (דברים ח, יא) השמר לך פן תשכח את ה' וכדרכי אבין אמר רבי אלעאי דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא [מצות] לא תעשה:

20

25

30

35

40

45

50

¹ סוף בראשית - ויישם בארון במצרים. סוף שמות - בכל מסעיהם. סוף ויקרא - אל בני ישראל בהר סיני. סוף במדבר - על ירדן ירחו. סוף דברים - לעיני כל ישראל. ס+ס+ו+ו+ל=126=ענו.

לדאזער (תרגום: מי שהוא קטן הוא גדול, ולא הגדיל הקב"ה אלא למי שמקטין עצמו). ואמרו חז"ל בגסות הרוח אין אני והוא יכולין לדור. וכמו כן מרע"ה שהי' עניו מאוד שרתה עמו השכינה ומדברת מתוך גרונו....

ז. כ"ק הרבי מליובאוויטש - תורת מנחם ח"ד, פרשת חיי שרה תשי"ב

והנה הכלי לענין השמחה באלקות הוא הביטול, דבמקום שיש ביטול הוא גילוי השמחה העליונה, משא"כ בהרגשת היש לא ישנו ענין השמחה. וזהו מ"ש ויספו ענוים בה' שמחה, דענוים דוקא מוסיפים שמחה בה'. ולכאורה נפלא הדבר הרי ענוה ושמחה הן ב' תנועות הפכיות, דענוה היא התנועה דכיווץ ושמחה היא התנועה דהתפשטות והתרחבות, ואיך אפשר שע"י הענוה יגיע האדם לשמחה. אך הענין הוא, דענוה אינה השפלות הבאה מצד פחיתות הנפש שאינו מוצא טוב בנפשו אלא ענין הענוה הוא מצד העדר הרגש עצמו, דהגם שיודע מעלות עצמו אינו מחשב את עצמו למציאות. דאין זה שאינו יודע מהטוב שלו כ"א יודע הוא שהוא טוב וישר בכל דבר ומ"מ אינו מחזיק טובה לעצמו להיותו בטל בעצם.

ועוד, כאשר מתבונן אשר כל הטוב שלו אינו מצד עצמו אלא בא בירושה לנו מאבותינו... ומזה באה הענוה, מאחר שאין זה בכח עצמו. וז"ש במשה והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, הגם שידע את הטוב שלו וכו', מפני שזהו מה שניתן לו במתנה מלמעלה, וחשב שאילו היו כחות אלו אצל אחר הי' ג"כ במדרגה זו, ועוד, שאפשר שהי' מגלה את הכחות עוד יותר ממנו. וענוה זו היא כלי לענין השמחה. דהנה ענין השמחה בא דוקא כאשר מקבל מתנה שלא הרויח אותה ואינה מגיעה לו, ולכן הוא שמח, אבל כאשר בא על שכרו אין שייך שמחה על זה. ולכן הנה מי שאין בו מדת הענוה אלא הוא מרגיש את מעלת עצמו, לכן אין השמחה שלו (על הדברים שקיבל) בשלימות, א' משום שחושב שהדבר מגיע לו, ועוד שאם חסר לו איזה פרטים הרי החיסרון גורם לעצבות. ודוקא מי שיש בו מדת הענוה, שבטל בעצמו, היינו דאף שהוא יודע מעלת עצמו מ"מ הוא בביטול כנ"ל, משום שהוא יודע שמעלותיו לא באו לו ע"י יגיעתו, ועוד, שחושב שהזולת הי' יותר טוב ממנו אם היו נותנים לו מעלות אלו, הרי אז השמחה שלו על כל מה שיש לו היא בשלימות, שהרי יודע שאין זה מגיע לו, ועוד, שאם חסר לו איזה פרטים אין זה גורם לעצבות כנ"ל.

ח. רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים - ייטב לב, פרשת נח מה שפירשו המפורשים על הפסוק בפרשת עקב (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', שכבר הקשו בגמרא (ברכות לג ע"ב) אטו יראה מלתא זוטרתא היא. לכן פירשו דהכי קאמר, מה (בחינת ענוה), יי' אלקיך שואל מעמך. אבל לא לחטוא על ידי הענוה, ועל דרך שפירש הצדיק הקדוש מה"ר זושא זלה"ה כי הלל רשע על תאות נפשו (תהלים י, ג), בשביל תאות נפשו הוא עניו כמו הלל (עיי' שבת ל ע"ב), ומשפיל את עצמו לחטוא במה שלא נאה ולא יאתה אליו עשות פחיתות כזה שעושה, ובענוה פסולה כזה לא בחר ה', כי אם שיהיה עניו ובחינת מה, ליראה את ה' על ידי זה, בהכיר שפלותו וגדולת הבורא יתברך, ומזה יגיע היראה והפחד ובושתו ממנו ית"ש.

ט. נתיבות שלום, פרשת בהר - עמוד קכג'

ומבואר עפ"ז מה ענין שמיטה אצל הר סיני, כי בהר סיני מצינו ענין זה של קדושת המקום, ששייך שתחול קדושה על הדומם, ע"כ נזכר זאת כהקדמה למצות שמיטה, דכשם שבהר סיני היתה קדושה אפילו בדומם כך גם בארץ ישנה קדושה בחינת שבת. וזה גם ביאור דברי המשנה משה קיבל תורה מסיני, דמקשים בזה שהיה צ"ל משה קיבל תורה מהקב"ה, אלא ביאורו, דהנה באמת איך מסוגל בשר ודם לקבל את התורה הקדושה, אלא התשובה היא "מסיני", שהרי הר סיני הוא

דומם ואעפ"כ חלה עליו קדושה ועליו ניתנה התורה. וזהו פירוש משה קיבל תורה מסיני, שמצא חיזוק לעצמו מסיני, שהקב"ה מקדש אפילו בשר ודם בכח התורה"ק, כמו שהר סיני הדומם כיון שניתנה עליו התורה נתקדש. והוא על דרך דאיתא בבית אברהם בשם הרה"ק מראדומסק, עה"פ אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, שאדם הרוצה להתקרב להשי"ת ילמד ק"ו מן הבהמה, שאם בהמה פשוטה מתקדשת על ידי שבשר ודם אומר עליה שתהיה קדושה, הרי כל שכן וקל וחומר שכאשר יהודי מקבל על עצמו קדושה ואומר אני רוצה להתנהג בקדושה ולהיות קודש לה' ודאי שנהיה קדוש. ועל דרך זה הוא פירוש משה קיבל תורה מסיני, שנשא ק"ו מקדושת הר סיני במתן תורה.

י. כ"ק אדמו"ר מקמארנא - נתיב מצוותיך, הקדמת המחבר

אמר המר, הנבזה והשפל, אמת מארץ תצמח, ושפילתי מארץ חרפת אדם ובזוי עם, גרעין נפסד ונרקב, וממני יצמח זרע קודש, לזרוע באור החיים, להלהיב לבבות ישראל לתורה ולעבודה בחכמה הפנימית, מתוקה מדבש ונופת צוף מאירת עינים ומשיבת נפש, חמודה גנוזה מתוך האור לעינים וטוב לנפש, לזככה ולהאירה במדות טובות וישרות לטעום טעם אור הגנוז, עולם הבא בעולם הזה.... דברים המאירים עינים, לפתוח שערי שמים, ושערי רחמים, ושערי רצון. ולמזג המדות בתכלית הזיכוך, ענוה ושפלות הרוח, אמת! וללמוד בהם על צד הכונה להאיר הנפש ולזככה.

יא. כ"ק אדמו"ר מקמארנא - נתיב מצוותיך, נתיב התורה, שביל א אות ג

...אלא שהכנעה אחת מכפרת ומבטלת כל גזירות רעות... ובזה תבין ענין הכנעה כמה הוא מפלאי פלאות, ובאמת לכמה עניינים צריכין התחזקות כטעם "ויגבה לבו", "חזק ואמץ", החזיקו עצמכם לגדולים, כמבואר בדברי מרן (בתו"י פרשת עקב), שמעתי ממורי, שרוב ענוותנותו של אדם, גורם שנתרחק מעבודת ה' יתברך, שמצד שפלותו אינו מאמין, כי האדם גורם על ידי תפילתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניזונים על ידי היחודים שלו, שעושה בכל דבר גשמי, אכילה ושתיה, ומשא ומתן, ותורתו ותפילתו, שאילו היה מאמין זה, ומחזק עצמו, כמה היה עובד ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל והיה נזהר בכל אות של תורה ותפילה ובכל דיבור ודיבור שמדבר.... "מוצב ארצה" אבל באמת "וראשו מגיע השמימה".... "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", בסיבתו ובסיבת המוחין שלו....

יב. שמואל א פרק י פסוק יז - כז

וַיִּצְעַק שְׁמוּאֵל אֶת הָעָם אֶל יִקְנָק הַמִּצְפָּה: .. וְאַתֶּם הַיּוֹם מְאַסְתֶּם אֶת אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוּא מוֹשִׁיעַ לָכֶם מִכָּל רָעוֹתֵיכֶם וְצָרְתֵיכֶם וְתֹאמְרוּ לוֹ כִּי מֶלֶךְ תִּשָּׂים עָלֵינוּ וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ לִפְנֵי יִקְנָק לְשִׁבְטֵיכֶם וּלְאֶלְפֵיכֶם: וַיִּקְרַב שְׁמוּאֵל אֶת כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדוּ שִׁבְט בְּנִימִן: וַיִּקְרַב אֶת שִׁבְט בְּנִימִן לְמִשְׁפַּחְתּוֹ וַתִּלְכְּדוּ מִשְׁפַּחַת הַמְּטָרִי וַיִּלְכְּדוּ שְׁאוּל בֶּן קִישׁ וַיִּבְקְשֻׁהוּ וְלֹא נִמְצָא: וַיִּשְׁאַלּוּ עוֹד בִּיקְנָק הֲבָא עוֹד הָלֵם אִישׁ ס וַיֹּאמֶר יִקְנָק הִנֵּה הוּא נִתְבָּא אֶל הַכִּלִּים: וַיִּרְצוּ וַיִּקְחֻהוּ מִשָּׁם וַיִּתְּנֻהוּ בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבֶּה מִכָּל הָעָם מִשְׁכָּמוֹ וּמַעֲלָה: וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל כָּל הָעָם הֲרֵאיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ יִקְנָק כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל הָעָם וַיִּרְעוּ כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: פ וַיִּדְבֹּר שְׁמוּאֵל אֶל הָעָם אֶת מִשְׁפַּט הַמֶּלֶכָה וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר וַיִּנַּח לִפְנֵי יִקְנָק וַיִּשְׁלַח שְׁמוּאֵל אֶת כָּל הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ: וְגַם שְׁאוּל הִלָּךְ לְבֵיתוֹ גְּבַעְתָּה וַיִּלְכְּבוּ עִמּוֹ הַחֵיל אֲשֶׁר נָגַע אֱלֹהִים בְּלָבָם: וּבְנֵי בְלִיעֵל אָמְרוּ מַה יִּשְׁעֵנוּ זֶה וַיִּבְהֻהוּ וְלֹא הִבִּיאוּ לוֹ מִנְחָה וַיְהִי כְּמַחְרִישׁ:

וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל שְׁמוּאֵל מִי הָאִמֶּר שְׂאוֹל יִמְלֹךְ עָלֵינוּ תָּנוּ הָאֲנָשִׁים וְנִמְיָתָם: וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל לֹא יוֹמֵת אִישׁ בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי הַיּוֹם עָשָׂה יְקֹנָה תְּשׁוּעָה בְּיִשְׂרָאֵל:

יד. שמואל א פרק טו פסוק יג - כט

וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל אֶל שְׂאוֹל וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאוֹל בְּרוּךְ אַתָּה לִיקְנֹךְ הַקִּימָתִי אֶת דְּבַר יְקֹנָה: וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמָה קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה בְּאֲזָנַי וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁמֵעַ: וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל מִעֲמַלְקֵי הַבְּיָאִים אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל מִיטֵב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זִבְחַ לִיקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ וְאֶת הַחֲרָמָנוּ: ס וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שְׂאוֹל

הֲרָף וְאִגִּידָה לָּךְ אֶת אֲשֶׁר דָּבַר יְקֹנָה אֵלַי הַלֵּילָה וַיֹּאמְרוּ וַיֹּאמֶר לוֹ דְּבַר: ס וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם קָטָן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שְׂבָטִי יִשְׂרָאֵל אַתָּה וַיִּמְשְׁחֵךְ יְקֹנָה לְמֹלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁלַחֲךָ יְקֹנָה בְּדֶרֶךְ וַיֹּאמֶר לָךְ וְהַחֲרַמְתָּה אֶת הַחֲטָאִים אֶת עֲמַלְק וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ עַד כְּלוֹתָם אֹתָם: וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְקֹנָה וַתַּעַט

אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הֲרַע בְּעֵינֵי יְקֹנָה: ס וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְקֹנָה וְאֵלֶּכָּה בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר שְׁלַחְנִי יְקֹנָה וְאֵבִיא אֶת אֲגַג מֶלֶךְ עֲמַלְק וְאֶת עֲמַלְק וְאֶת הַחֲרָמָתִי: וַיִּסַּח הָעָם מִהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֹאשִׁית הַחֵרֶם לְזִבְחַ לִיקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ בְּגִלְגָל: וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַחֲפֹץ לִיקְנֹךְ בְּעֵלּוֹת וּזְבָחִים כְּשֹׁמֵעַ בְּקוֹל יְקֹנָה הִנֵּה

שָׁמַע מִזְבֵּחַ טוֹב לְהַקְשִׁיב מִחֶלֶב אֵילִים: כִּי חֲטָאת קָסָם מְרִי וְאֲנִי וְהַרְפִּים הַפְּצָר יָעַן מֵאִסְתָּה אֶת דְּבַר יְקֹנָה וַיִּמְאָסֶךָ מִמֶּלֶךְ: ס וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל שְׁמוּאֵל חֲטָאתִי כִּי עֲבַרְתִּי אֶת פִּי יְקֹנָה וְאֶת דְּבָרֶיךָ כִּי רֹאיתִי אֶת הָעָם וְאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם: וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת חֲטָאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאַשְׁתַּחֲוֶה לִיקְנֹךְ: וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שְׂאוֹל

לֹא אָשׁוּב עִמָּךְ כִּי מֵאִסְתָּה אֶת דְּבַר יְקֹנָה וַיִּמְאָסֶךָ יְקֹנָה מִהָיִית מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל: ס וַיֹּסֵב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיִּחַזֵּק בְּכֹנֶף מַעֲיָלוֹ וַיִּקְרַע: וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קְרַע יְקֹנָה אֶת מַמְלַכּוֹת יִשְׂרָאֵל מַעֲלִיף הַיּוֹם וְתִתֶּנָּה לְרֹעֶה הַטּוֹב מִמֶּךָ: וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקֹר וְלֹא יִנָּחַם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחַם:

טו. שמואל ב פרק ו פסוק ב - כב

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעָלֵי הַיְּהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְקֹנָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים עָלָיו: וַיַּרְכְּבוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל עֲגֹלָה חֲדָשָׁה וַיִּשְׂאָהוּ מִבֵּית אֲבִינֶדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וַעֲזָא וְאֶחָיו בְּנֵי אֲבִינֶדָב נִהְיִים אֶת הָעֲגֹלָה חֲדָשָׁה: וַיִּשְׂאָהוּ מִבֵּית אֲבִינֶדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶחָיו הֵלֶךְ לִפְנֵי הָאֲרוֹן: וַדָּוִד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מִשְׁחָקִים לִפְנֵי יְקֹנָה בָּכַל עֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבְכַנְרוֹת וּבִנְבָלִים וּבִתְפִּים וּבִמְנַעְנָעִים וּבְצִלְצִלִּים: וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֹן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָא

אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאמְרוּ בּוֹ כִּי שָׁמַט הַבָּקָר: וַיַּחֲרֹף אִף יְקֹנָה בְּעֵזָה וַיַּפְחוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל הַשָּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים: ... וְלֹא אָבָה דָּוִד לְהִסִּיר אֵלָיו אֶת אֲרוֹן יְקֹנָה עַל עִיר דָּוִד וַיִּשְׁתָּהוּ דָּוִד בֵּית עֶבֶד אֲדָם הַגָּתִי: וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יְקֹנָה בֵּית עֶבֶד אֲדָם וְאֶת כָּל בֵּיתוֹ: וַיֵּגֵד לְמֹלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר בְּרַךְ יְקֹנָה אֶת בֵּית עֶבֶד אֲדָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ

בַּעֲבוּר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֶבֶד אֲדָם עִיר דָּוִד בְּשִׁמְחָה: וַיְהִי כִּי צָעִדוּ נִשְׂאֵי אֲרוֹן יְקֹנָה שָׁשָׁה צָעִדִּים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא: וְדָוִד מְכַרְכֵּר בָּכַל עַז לִפְנֵי יְקֹנָה וְדָוִד חָגוּר אֶפּוֹד בָּד: וְדָוִד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת אֲרוֹן יְקֹנָה בְּתִרְעוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר: וְהָיָה אֲרוֹן יְקֹנָה בָּא עִיר דָּוִד וַיִּמְכַּל בַּת שְׂאוֹל נִשְׁקָפָה בְּעַד הַחֲלוֹן וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפְּנֵי וּמִכְרָכָר לִפְנֵי יְקֹנָה וַתִּבֹּז לוֹ בַּלְבָּה: וַיָּבֹאוּ אֶת אֲרוֹן יְקֹנָה וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ

בְּמִקְוָמוֹ בְּתוֹךְ הָאֶהָל אֲשֶׁר נָטָה לוֹ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד עֲלֹת לִפְנֵי יְקֹנָה וַיִּשְׁלָמִים: וַיִּכַּל דָּוִד מִהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַשְׁלָמִים וַיִּבְרַךְ אֶת הָעָם בְּשֵׁם יְקֹנָה צְבָאוֹת: וַיִּחַלֵּק לְכָל הָעָם לְכָל הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה לְאִישׁ חֲלַת לֶחֶם אֶחָת וְאֶשְׁפָּר אֶחָד וְאֶשְׁיִשָּׁה אֶחָת וַיֵּלֶךְ כָּל הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ: וַיֵּשֶׁב דָּוִד לְבָרֶךְ אֶת בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא מִיכַל בַּת שְׂאוֹל לְקִרְיַת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה נִּכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר

נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינֵי אִמָּהוֹת עֲבָדָיו כִּהְגִּילוֹת נִגְלוֹת אֶחָד הָרָקִים: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל מִיכַל לִפְנֵי יְקֹנָה אֲשֶׁר בָּחַר בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל בֵּיתוֹ

לְצֹאת אֹתִי נִגִּיד עַל עַם יְקֹנָה עַל יִשְׂרָאֵל וְשִׁחַקְתִּי לִפְנֵי יְקֹנָה: וַיִּקְלָתִּי עוֹד מִזֹּאת וְהִיָּיתִי שָׂפָל בְּעֵינֵי וְעַם הָאִמָּהוֹת אֲשֶׁר אֶמְרָתָּ עִמָּם אֲכַבְּדָה:

טז. הרב אלכסנדר זושא פרידמן הי"ד – מעינה של תורה, פרשת שמני עמוד סד

לשם מה הזכיר כאן דוד "מאביך ומכל ביתו"? ברם, חכמינו אמרו: שאול באחת ועלתה לו" (יומא כ"ב) – לא היה בו בשאול המלך אלא חטא אחד, שהשאיר בחיים את צאן עמלק, ואף-על-פי כן נחשב לו חטא זה בכל חומרותיו, עד כדי אבדן המלוכה.

שאול בגודל צדקותו ביקש לצאת גם ידי הבריות והתחשב בדעת ההמון. ואכן בזה התנצל לפני שמואל הנביא ואמר: אשר חמל העם על מיטב הצאן... יראתי את העם ואשמע בקולם" (שמואל א' טו). אולם בכך הוכיח שאינו ראוי להיות מנהיג על ישראל, משום שמנהיג אין לו להתחשב בדעת ההמון כשהמדובר הוא בכבוד שמים, כי אם עליו לעמוד עמידה איתנה ולהנהיג את העם, ולא שהעם ינהיג אותו. ואכן השיב לו על כך שמואל הנביא: הלא אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה" – הלא מנהיג ישראל אתה ומה לך איפוא לשמוע בקול העם ולמלא את רצונו מתוך מורא? לכן קרע ד' את ממלכת ישראל מעליך" – אינך ראוי איפוא להיות מלך, שכן מנהיג המונהג בידי אחרים אינו בכלל מנהיג. ובכן, כאשר הוכיחה עתה מיכל בת שאול את דוד על אשר איננו בוש מפני העם ומפוזר ומכרכר לפני הארון, ואמרה לו: „אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד הריקים" (פסוק ב) – השיב לה דוד: "לפני ד' אשר בחר בי מאביך ומכל ביתו" – הלא דוקא משום כך מאס השם יתברך באביך מהיות מלך, מפני שהיה מתחשב בדעת העם והיה מתיירא מפניו. ואם השם יתברך בחר בי למלך במקומו ואמר: ונתנה לרעך הטוב ממך", הרי לא אוכל לחזור גם אני על החטא הזה ולהירתע מפני צחוקו ותגובתו של העם בעת שאני מביע את שמחתי ורוקד ומכרכר לכבוד השם יתברך. הלא לשם כך נבחרתי להיות מלך. כדי שאנהיג את העם ולא שינהיג העם אותי וילמדני אורח חיים...